

Підготовка до опалювального сезону з точки зору центральних органів виконавчої влади

Дев'ять змін до постанови Кабінету Міністрів України від [28.02.2022 № 169](#) «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» (далі — Постанова № 169), які набули чинності 10.08.2022, досі викликають багато дискусій у закупівельній спільноті, зокрема в частині закупівлі товарів, робіт і послуг, вартість яких становить або перевищує 50 тис. гривень, без застосування порядку проведення спрощених закупівель та / або електронного каталогу у разі, коли публічні закупівлі здійснюються для:

проведення заходів із мобілізації та цивільного захисту;

будівництва, реконструкції, капітального ремонту та облаштування місць проживання внутрішньо переміщених та евакуйованих осіб;

будівництва, реконструкції, капітального ремонту та облаштування захисних споруд цивільного захисту, у тому числі подвійного призначення, найпростіших споруд, укриттів;

підготовки до проведення опалювального сезону.

Якщо застосування цих положень при здійсненні закупівель будівельних робіт, реконструкції та капітального ремонту не викликають непорозумінь, то через відсутність у законодавстві чітких визначень, які дозволяють розглядати закупівлі тих чи інших товарів, робіт та послуг як складові процесів облаштування або підготовки до опалювального сезону чи проведення мобілізації та цивільного захисту, виникають запитання. У цій статті розглянемо позицію центральних органів виконавчої влади стосовно підготовки до опалювального сезону, що є актуальним не лише через те, що постановою Уряду від 22.07.2022 № 831 внесено зміни до [Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану](#), якими розширена кількість пріоритетних видатків місцевим бюджетам, до яких включено підготовку об'єктів до опалювального сезону, але й зі стрімким його наближенням.

Опалювальний сезон: коли починається та чим регулюється

Спочатку визначимось із підходом до категорії «опалювальний сезон», про яку йдеться у Постанові № 169. Галузеве законодавство у сферах теплопостачання та житлово-

комунального господарства здебільшого оперує поняттям «опалювальний період».

Відповідно до підпункту 24 пункту а) статті 30 Закону України «Про місцеве самоврядування» до відання виконавчих органів сільських, селищних та міських рад належить прийняття рішення про початок та закінчення опалювального періоду з урахуванням кліматичних умов згідно з будівельними нормами і правилами, правилами технічної експлуатації теплових установок і мереж, державними санітарними нормами і правилами та іншими нормативними документами.

При відсутності у нормативно-правових актах визначення поняття «опалювальний період» Правилами технічної експлуатації теплових установок, затвердженими наказом Міністерства палива та енергетики від 14.02.2007 № 71, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 05.03.2007 за № 197/13464 (далі – Правила технічної експлуатації), передбачено, що **опалювальний період починається, якщо протягом трьох діб середньодобова температура зовнішнього повітря становить 8 °С та нижче, а закінчується, коли протягом трьох діб середня добова температура зовнішнього повітря перевищує 8 °С**. У нормативно-правових актах поняття «опалювальний сезон» застосовується, як правило, коли йдеться про опалювальний період конкретних календарних років. Оскільки в такому випадку будь-який опалювальний сезон є опалювальним періодом, вважаємо за можливе при застосуванні положень Постанови № 169 розглядати ці поняття як синонімічні.

Державні органи у сфері енергетики та комунальних послуг

Щодо віднесення закупівель до таких, що пов'язані з підготовкою до опалювального сезону, Міністерство економіки України у [листі від 15.08.2022 № 3323-04/58791-06](#), посилаючись на постанову кабінету Міністрів України від 17.06.2020 № 507 та Указ Президента України від 10.09.2014 № 715, рекомендувало звертатись до Міністерства енергетики України та Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, відповідно.

Необхідно зазначити, що перелік органів державної виконавчої влади, повноваження яких стосуються підготовки до проведення опалювального сезону, дещо більший, ніж зазначено Мінекономіки.

Так, відповідно до положення про Міністерство розвитку громад та територій України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2014 № 197 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25.09.2019 № 850), Мінрегіон є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику, зокрема, у сфері житлово-комунального господарства. Також, відповідно до підпункту 20 пункту 4 зазначеного положення, Мінрегіон проводить моніторинг підготовки та проходження опалювального сезону.

Крім того, Державна інспекція енергетичного нагляду України у галузі тепlopостачання (Держенергонагляд) здійснює заходи державного енергетичного нагляду за готовністю

теплогенеруючих, теплотранспортуючих та теплопостачальних організацій до опалювального періоду, а також за готовністю до роботи в опалювальному сезоні підприємств, установ та організацій – споживачів теплової енергії.

Проте станом на дату написання цієї статті зазначені органи державної влади не надали коментарів або роз'яснень щодо переліку заходів з підготовки до опалювального сезону, для яких можуть здійснюватись закупівлі без застосування порядку проведення спрощених закупівель та / або електронного каталогу відповідно до положень пункту 1 Постанови № 169.

Формуємо орієнтовний перелік заходів підготовки до опалювального сезону

З метою формування **орієнтовного** переліку таких заходів звернемося до чинних галузевих нормативно-правових актів з питань теплопостачання. Основним нормативно-правовим актом, що регламентує підготовку до опалювального сезону, є Правила підготовки теплових господарств до опалювального сезону, затверджені наказом Міністерства палива та енергетики України та Міністерства з питань житлово-комунального господарства України від 10.12.2008 № 620/378, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31.12.2008 за № 1310/16001 (далі – Правила).

Для подальшого аналізу Правил домовимось, що організаційно-технічні заходи, здійснення яких не потребує придбання замовником товарів, робіт та послуг (наприклад, складання планів, графіків, здійснення пробного запуску систем опалювання), не наводитимемо.

Так, відповідно до пункту 1 розділу II Правил:

Власник теплового господарства – юридична особа, незалежно від організаційно-правових форм та форм власності, або фізична особа, яка має у своїй власності або у господарському віданні (за договором) теплове господарство.

Теплове господарство – теплове устаткування, призначене для виробництва, транспортування, розподілу, перетворення та споживання теплової енергії (джерела теплової енергії, теплові установки, теплові мережі, теплові пункти, системи опалення, вентиляції та гарячого водопостачання).

Розділом IV Правил визначено зобов'язання, що є спільними для власників теплових господарств, що мають бути виконані до початку опалювального періоду. Так, серед них можна виділити:

підготовку у встановленому порядку надійності електро-, газо- і водопостачання об'єктів теплопостачання та споживачів (абзац 4 пункту 2 розділу IV Правил);

укладення договорів купівлі-продажу теплової енергії або надання послуг з централізованого опалення та гарячого водопостачання (абзац 5 пункту 2 розділу IV Правил);

навчання та перевірку знань ремонтного та обслуговувального персоналу, протиаварійні тренування персоналу, електропередавальних та інших організацій щодо ліквідації технологічних порушень у системах теплопостачання та під час виникнення передумов надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (пункт 3 розділу IV Правил).

Інші заходи, що здійснюються для підготовки до опалювального сезону, Правилами розмежовано за видами теплового устаткування власника теплового господарства, також окремо виділено вимоги до підготовки до опалювального сезону будівель та споруд (див. таблицю).

Таблиця

№ з/п	Власники або уповноважені ним органи	Заходи з підготовки до опалювального періоду, що можуть передбачати необхідність закупівлі товарів, робіт, послуг для їх виконання
1	Джерел теплової енергії (розділ V Правил)	<ul style="list-style-type: none"> • профілактичні роботи, ремонти і заміни устаткування відповідно до затверджених графіків; • забезпечення укладення на наступний опалювальний період договорів на постачання палива, електричної енергії та водопостачання; • забезпечення можливості переведення джерел тепла на резервні види палива відповідно до нормативно-технічної документації; • розробка та забезпечення виконання заходів щодо надійної і безпечної роботи всього основного та допоміжного устаткування теплового господарства; • згідно з затвердженим графіком проведення робіт на джерелі теплової енергії з профілактики, ремонту і заміни устаткування, трубопроводів, систем регулювання, приладів обліку теплової енергії, зовнішніх і внутрішніх газо-, водо- і електромереж та обладнання джерел, автономного електро- і водопостачання та виконання повірки засобів вимірювальної техніки; • промивання, випробування котлоагрегатів водопідігрівальних установок, теплопроводів, систем опалення, вентиляції та гарячого водопостачання джерела, а також налагоджувальні роботи основного та допоміжного устаткування відповідно до вимог нормативно-технічної документації; • відновлення за необхідності обмурування котлоагрегатів та щільності газоповітряних трактів.
2	Теплових мереж (розділ VI Правил)	<ul style="list-style-type: none"> • роботи з усунення порушень, виявлених у теплових та гідравлічних режимах роботи теплової мережі; • гідравлічні випробування устаткування теплової мережі на щільність та міцність; • шурфування теплових мереж або застосування інших методів контролю їх стану з метою з'ясування ступеня корозійного пошкодження трубопроводів; • приведення стану охоронних зон теплової мережі у відповідність до нормативно-технічної документації; • промивання устаткування та трубопроводів теплової мережі
3	Теплових пунктів (розділ VII Правил)	<ul style="list-style-type: none"> • ремонтно-профілактичні роботи на устаткуванні теплових пунктів відповідно до затверджених графіків;
4	Системи теплоспоживання споживачів (системи опалення, вентиляції та ГВП)(розділ VIII Правил)	<ul style="list-style-type: none"> • усунення порушень, виявлених у теплових та гідравлічних режимах роботи теплового пункту; • ремонт щитів електроавтоматики, автоматики підживлення систем опалення; • ремонт та повірка засобів вимірювальної техніки;

5	Будівель та споруд (розділ IX Правил)	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення вільного доступу до проходів в тепlopунктах, технічних підпіллях, на горищах; • забезпечення вільного під'їзду до теплових камер, вузлів приєднання систем теплоспоживання на прибудинкових територіях; • перевірка стану охоронних зон зовнішніх теплових мереж та видалення з них сторонніх забудов та насаджень; • перевірка стану дренажних систем в місцях розташування теплотехнічного обладнання та трубопроводів; • дезінсекція, дератизація приміщень вбудованих теплових пунктів та місць прокладення трубопроводів теплотехнічних систем, розташованих у підвалах житлових будинків; • забезпечення працездатності зливових систем сміттєзбірників та неприпущення зливу агресивних вод при промивці сміттєзбірників через отвори підлоги сміттєзбірників на систему тепlopостачання в технічних підвалах під ними
---	---------------------------------------	---

Необхідно звернути увагу, що для власників теплового устаткування, зазначеного у пунктах 1-3 таблиці, Правилами передбачено, зокрема, затвердження відповідним наказом організаційно-технічних заходів з підготовки до опалювального періоду, що надає можливість власнику деталізувати перелік заходів, необхідних для підготовки до опалювального сезону, відносно зазначених у Правилах. При цьому з метою уникнення питань щодо правомірності віднесення замовником закупівель товарів, робіт та послуг до таких, що необхідні для підготовки до опалювального сезону, вважаємо за доцільне у разі виникненні потреби здійснення заходів, що не були передбачені відповідним наказом, вносити зміни до таких наказів.

Іншим нормативно-правовим актом, який містить вимоги щодо підготовки до опалювального періоду, є Правила технічної експлуатації. Положення пункту 7.9 «Підготовка до опалювального періоду» розділу 7 Правил технічної експлуатації в цілому кореспондуються з положеннями Правил, з певною їх деталізацією.

Так, Правилами технічної експлуатації передбачено при підготовці до опалювального періоду систем теплоспоживання (споживача – виконавця послуг) виконання ремонтно-профілактичних робіт устаткування тепловикористовувальних установок, усунення порушень, виявлених у теплових та гідравлічних режимах роботи тепловикористовувальних установок, а також вимоги, що мають бути виконані для підтвердження готовності до опалювального періоду теплових пунктів. Також Правилами технічної експлуатації передбачений обов'язок тепlopостачальних організацій, які мають джерела теплової енергії, своєчасно забезпечувати накопичення нормативних запасів палива.

У контексті заходів для підготовки до опалювального сезону необхідно зазначити, що на державному рівні постановою Кабінету Міністрів України від 07.06.2022 № 658 утворено [Штаб з підготовки об'єктів житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу до осінньо-зимового періоду 2022/23 року під час воєнного стану](#), який очолює Міністр розвитку громад та територій.

На урядовій селекторній нараді на тему підготовки до опалювального сезону Міністр розвитку громад та територій [Олексій Чернишов зазначив](#): «Кожен регіон та місто мають зробити стрес-тест. Необхідно перевірити, як працюватиме місто, коли зникає тепlopостачання: як облаштовані пункти обігріву, чи готове резервне обладнання, чи наявні плани швидкого реагування, чи витримають мережі перехід на електричне опалення. Міста мають заготувати запаси твердого палива та альтернативного палива»

При повному або частковому копіюванні чи цитуванні будь-якої інформації з Порталу "Радник у сфері публічних закупівель" ви зобов'язані вказувати джерело інформації (ст. 176 ККУ). Джерело:

https://radnuk.com.ua/praktyka_zakupivel/planuvannya/pidhotovka-do-opaliuvalnoho-sezonu-z-tochky-zoru-tsentralnykh-orhaniv-vykonavchoi-vlady/

Контактні дані: +38 (044) 451-85-71 | radnukdz@gmail.com

для упевненого проходження опалювального сезону».

Місцевими органами державної влади та місцевого самоврядування утворюються місцеві штаби, які у свою чергу затверджують плани заходів з підготовки до осінньо-зимового періоду-2022/23, що можуть використовуватись замовниками для визначення віднесення закупівлі як до такої, що необхідна для здійснення підготовки до опалювального сезону.

Замість висновків зауважимо: у будь-якому випадку треба мати на увазі, що відповідно до Постанови № 169 придбання товарів, робіт і послуг, вартість яких становить або перевищує 50 тис. гривень, може здійснюватися без застосування порядку проведення спрощених закупівель та / або електронного каталогу. Тому якщо замовник не впевнений у застосуванні виключень, передбачених Постановою № 169 для укладання прямого договору, або у замовника немає достатнього обґрунтування та документального підтвердження застосування такого виключення, краще використати електронний каталог та / або провести закупівлю у порядку проведення спрощених закупівель, або взагалі провести закупівлю відповідно до Закону про публічні закупівлі.

Рекомендуємо такі статті за темою:

[Частина 1. Прямий договір за закупівлями від 50 тис. грн з 29.06.2022: винятки, що дублюють положення Закону про закупівлі!](#)

[Частина 2. Прямий договір за закупівлями від 50 тис. грн з 29.06.2022: унікальні підстави, передбачені лише Постановою № 169!](#)

[Огляд основних змін до Постанови № 169, що набрали чинності з 10.08.2022](#)